

O'ZBEKISTONDA BANKLARNING EMISSIYA FAOLIYATINI ISLOM MOLIYASI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI

Ilmiy Rahbar: DSc Bekmurodova Go'zal

TDIU magistranti: Amatov Azizbek

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekistonda tijorat banklarining emissiya faoliyatini islom moliyasi tamoyillari asosida rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritib berilgan. Jumladan, sukuk, mudaraba va mushoraka sertifikatlari kabi islomiy moliyaviy instrumentlarning an'anaviy qimmatli qog'ozlardan farqli jihatlari tahlil qilingan, xalqaro standartlar (AAOIFI, IFSB) va Malayziya, BAA, Turkiya tajribasi o'rganilgan, xususan O'zbekiston sharoitida bu standartlarni joriy etishning huquqiy-moliyaviy mexanizmlari ishlab chiqilgan. Maqolada banklarning islomiy emissiya faoliyatini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari, investitsiyalarni jalb etish samaradorligi ko'rsatkichlari hamda amalga oshirilishi lozim bo'lgan chora-tadbirlar kompleksi taklif etilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, emissiya faoliyati, islom moliyasi, sukuk, mudaraba, mushoraka, qimmatli qog'ozlar bozori, AAOIFI, IFSB, kapital bozori, Shariat kengashi.

РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ЭМИССИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВ НА ОСНОВЕ ИСЛАМСКИХ ФИНАНСОВ В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

В данной статье освещены теоретические и практические аспекты развития эмиссионной деятельности коммерческих банков на основе исламских финансов в Узбекистане. В частности, проанализированы отличия исламских финансовых инструментов (сукук, сертификаты мудараба и мушарака) от традиционных ценных бумаг, изучены международные стандарты (AAOIFI, IFSB) и зарубежный опыт, а также разработаны правовые и финансовые механизмы их внедрения в условиях Узбекистана. В статье предложены стратегические направления развития исламской эмиссионной деятельности банков, показатели эффективности привлечения инвестиций, а также комплекс мероприятий, подлежащих реализации.

Ключевые слова: коммерческие банки, эмиссионная деятельность, исламские финансы, сукук, мудараба, мушарака, рынок ценных бумаг, AAOIFI, IFSB, фондовый рынок.

DEVELOPMENT OF MECHANISMS FOR BANK ISSUANCE ACTIVITIES BASED ON ISLAMIC FINANCE IN UZBEKISTAN

ANNOTATION

This article highlights the theoretical and practical aspects of developing commercial bank issuance activities based on Islamic finance in Uzbekistan. In particular, the differences between Islamic financial instruments (sukuk, mudaraba and musharaka certificates) and traditional securities are analyzed, international standards (AAOIFI, IFSB) and foreign experience are studied, and legal and financial mechanisms for their implementation in Uzbekistan are developed. The article proposes strategic directions for the development of Islamic issuance activities of banks, indicators of investment attraction efficiency, and a set of measures to be implemented.

Keywords: commercial banks, issuance activity, Islamic finance, sukuk, mudaraba, musharaka, securities market, AAOIFI, IFSB, capital market.

Kirish

Bugungi davrda global moliyaviy tizimlarning diversifikatsiyasi va alternativ moliyalash manbalarini kengaytirish ehtiyoji banklarning emissiya faoliyatini yangi tamoyillar asosida qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Xususan, islom moliyasi instrumentlari — sukuk, mudaraba va mushoraka sertifikatlari — an'anaviy foizli qimmatli qog'ozlarga muqobil sifatida jahon moliyaviy bozorlarida keng qo'llanilishni boshladi. 2024-yil holatiga ko'ra, jahondagi islom moliya aktivlari umumiy hajmi 4,9 trln AQSh dollarini tashkil etgan bo'lib, o'sish sur'ati 11% ni tashkil qilgan[1].

O'zbekiston Respublikasi ham ushbu global jarayonga faol qo'shilishni maqsad qilib qo'ygan. 2026-yil 27-martda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan islomiy bank faoliyatini joriy etishga qaratilgan qonunini imzolandi[2]. Ushbu qonun doirasida "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi Qonun, Soliq kodeksi, Fuqarolik kodeksi va boshqa 7 ta qonunga o'zgartirishlar kiritildi. Qonunda islomiy moliya operatsiyalari (murobaha, mudoraba, mushoraka, vakala, salam) tasdiqlanib, islomiy bank litsenziyalari, Shariat kengashi instituti hamda maxsus soliq rejimi joriy etildi[3].

Shu bilan birga, 2026-yil fevral oyida Istiqbolli loyihalar milliy agentligida Pokistonning Meezan Bank va Quvaytning Noor Financial Investment Company vakillari bilan uchrashuv bo'lib o'tdi. Unda "Kapital bozori to'g'risida"gi yangi qonun loyihasi doirasida islomiy qimmatli qog'ozlarni (sukuk) chiqarish va joriy etish istiqbollari ko'rib chiqildi[4].

Tadqiqotning maqsadi — O'zbekistonda banklarning emissiya faoliyatini islom moliyasi asosida rivojlantirishning nazariy, huquqiy va moliyaviy mexanizmlarini

ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot predmeti — bank emissiya faoliyatida yuzaga keladigan moliyaviy-iqtisodiy munosabatlar va ularning islom tamoyillari bilan uyg'unlashuvi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Shuni ta'kidlash joizki, qator olimlar banklarning emissiya faoliyati va islom moliyasi instrumentlari bo'yicha ilmiy ishlar olib borganlar. Masalan, Piter Rouz banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida investitsiya faoliyati vositalarini o'rganib chiqib, ularni pul bozori va kapital bozori instrumentlariga bo'lgan[5]. Ya.M. Mirkin fond bozori va qimmatli qog'ozlar bozori tushunchalarini tahlil qilib, ularning o'zaro nisbatini aniqlagan[6].

Islom moliyasi sohasida Z. Iqbal va A. Mirakhor "An Introduction to Islamic Finance" asarida mudaraba, mushoraka va sukuk kabi instrumentlarning nazariy asoslarini yoritib berganlar[7]. AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) tomonidan ishlab chiqilgan Shari'ah Standard No. 17 sukuk emissiyasining shariat tamoyillariga muvofiqligini ta'minlash bo'yicha talablar sistemasini belgilagan[8]. IFSB (Islamic Financial Services Board) esa banklarning kapital yetarliigi, risklarni boshqarish va emissiya faoliyatining barqarorligini nazorat qilish bo'yicha ko'rsatmalar bergan[9].

O'zbekiston iqtisodchi olimlaridan E.I. Nosirov tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozorida rolini oshirish masalalarini tadqiq etgan[10]. F.A. Yuldashev banklarning qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalarini faollashtirish yo'nalishlarini o'rganib chiqqan[11]. M.B. Xamidulin O'zbekistonda qimmatli qog'ozlar chiqarish orqali investitsiyalarni jalb etishning imkoniyatlarini tahlil qilgan[12].

Shunga qaramasdan, banklarning emissiya faoliyatini aynan islom moliyasi asosida rivojlantirish, sukuk emissiyasini milliy qonunchilikka integratsiya qilish va moliyaviy mexanizmlarni ishlab chiqish bo'yicha kompleks ilmiy tadqiqotlar hali yetarli darajada emas. Shu sababli, ushbu maqolada ushbu sohadagi bo'shliqni qisman to'ldirishga harakat qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolani tayyorlashda me'yoriy-huquqiy hujjatlar, foydalanilgan adabiyotlar va internet ma'lumotlari rasmiyligi, undagi iqtisodchi olimlarning mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlarining qiyosiy va tanqidiy tahlili qilingan. Mavzuni o'rganish davomida umumiy iqtisodiy usullar bilan bir qatorda tizimli tahlil, umumlashtirish, abstrakt-mantiqiy fikrlash, statistik usullaridan foydalanilgan. Xususan, an'anaviy va islomiy qimmatli qog'ozlarni taqqoslashda tahlil va sintez usullari, O'zbekiston bank sektorining holatini baholashda SWOT-tahlil usuli qo'llanildi.

Tahlil va natijalar

1. Bank emissiya faoliyatining nazariy-huquqiy asoslari va islom moliyasi yondashuvi

Banklarning qimmatli qog'ozlar emissiyasi — bu kreditlar va depozitlardan tashqari moliyaviy resurslarni jalb etishning samarali vositasi. Emissiya orqali banklar o'z kapital bazasini mustahkamlash, likvidlikni boshqarish va investitsion faollikni oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Xususan, Basel III talablari doirasida banklar uchun Tier 1 va Tier 2 kapitalini shakllantirishda qimmatli qog'ozlar muhim ahamiyat kasb etadi[13].

An'anaviy moliyada banklar aksiyalar, obligatsiyalar va depozit sertifikatlari orqali resurs jalb qiladi. Biroq, ushbu instrumentlarning aksariyati foiz (ribo) asosida ishlaydi. Islom moliyasi tamoyillariga ko'ra, ribo nisbatan taqiqlanib, moliyaviy operatsiyalar haqiqiy aktivlar va tijorat operatsiyalariga bog'liq bo'lishi lozim[14].

2. Islom moliyasi asosidagi emissiya instrumentlari va ularning an'anaviy qimmatli qog'ozlardan farqlari

Islom moliyasida bank emissiyasi asosan quyidagi instrumentlar orqali amalga oshiriladi:

Sukuk — bu shariat tamoyillariga muvofiq chiqariladigan, aktivlarga egalik huquqini tasdiqlovchi qimmatli qog'ozlar. AAOIFI ta'rifi bo'yicha sukuk har bir sakkada moddiy aktivlarga mutanosib ravishda bo'linmagan mulk huquqini yoki asosan moddiy boyliklar to'plamini ifodalovchi sertifikatlardir[8]. **Mudaraba sertifikatlari** investitsiya va boshqaruv funksiyalarini ajratadi. **Mushoraka sertifikatlari** undi-shudli ishtirok asosida chiqariladi[7].

An'anaviy obligatsiyalar va sukuk o'rtasidagi asosiy farqlar quyidagi jadvalda ko'rsatilgan:

1-jadval. An'anaviy obligatsiya va sukukning taqqoslanmali tahlili

Table

Mezon	An'anaviy obligatsiya	Sukuk
Daromad shakli	Foiz stavkasi (ribo)	Aktivdan keladigan daromad
Huquqiy mohiyati	Kreditorlik munosabati	Aktivda undi-shudli ishtirok
Risk taqsimoti	Emitentning umumiy kredit riski	Faqat aktivga bog'liq risk
Shariat mezoni	Talab qilinmaydi	Majburiy (AAOIFI/IFSB)

Mezon	An'anaviy obligatsiya	Sukuk
Narx shakllanishi	Foiz stavkasiga bog'liq	Aktiv daromadligiga bog'liq
Kapital hisoblash	Qarz majburiyati	Tier 2 kapital elementi

Yuqoridagi jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, sukuk an'anaviy obligatsiyalardan nafaqat huquqiy jihatdan, balki risk profili va daromad mexanizmi bo'yicha ham tubdan farq qiladi. Bu esa investorlar uchun qo'shimcha diversifikatsiya imkoniyatini yaratadi.

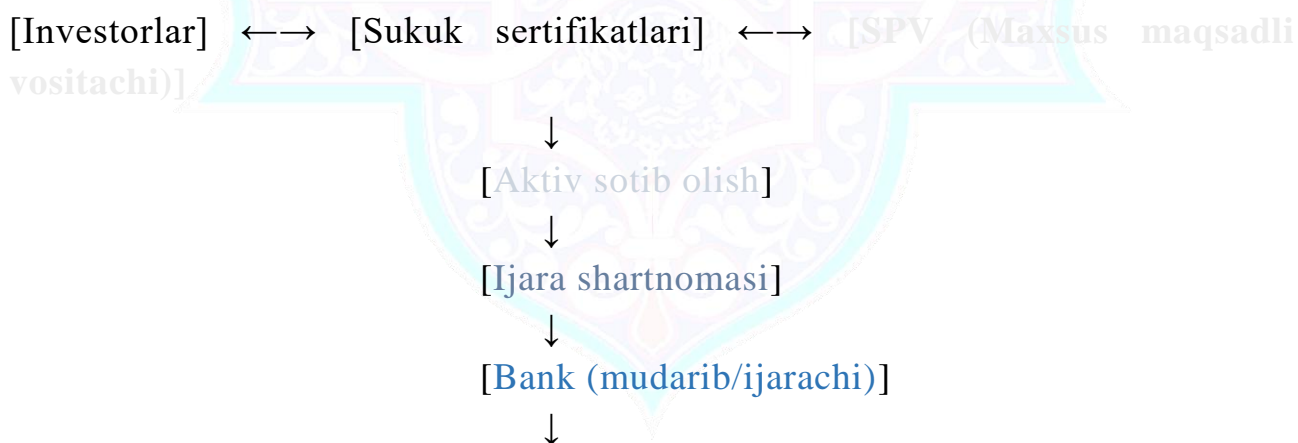
3. Xalqaro tajriba va standartlar (AAOIFI, IFSB)

Xalqaro tajribada sukuk emissiyasining eng yaxshi amaliyoti Malayziya, BAA (Dubai) va Saudiya Arabistonida shakllangan. Malayziyada Bursa Malaysia sukuk bozorini rivojlantirish bo'yicha maxsus platforma yaratgan bo'lib, 2024-yilda Malayziya sukuk bozori jahon hajmining 60% dan ortig'ini tashkil etgan[15]. BAA esa Dubai International Financial Centre (DIFC) orqali sukuk emissiyasini xalqaro investorlarga taqdim etish bo'yicha pioner hisoblanadi[16].

Turkiyaning tajribasi ham muhim. Turkiyada "Kira sertifikatlari" (sukukning mahalliy nomi) davlat va korporativ sektor tomonidan keng qo'llaniladi. Turkiyaning kapital bozori regulyatori (SPK) sukuk emissiyasini an'anaviy obligatsiyalardan ajratib, alohida toifada hisobga oladi[17].

1-rasm. Sukuk emissiyasining umumiy mexanizmi (ijara sukuk namunasida)

plain
Copy

1-rasm. Ijara sukuk mexanizmi: investorlar mablag'lari SPV orqali real aktiv sotib olinishi va ijara shartnomasi asosida daromad taqsimlanishini ifodalaydi[18].

4. O'zbekistonda bank emissiya faoliyatining amaldagi holati

So'nggi yillarda O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida (QKMB) jadal o'sish kuzatilmoqda. Prezidentning 2024-yil dekabrda qabul qilingan farmoni bilan 2030-yilgacha fond bozoriga 1 mlrd AQSh dollari hajmida, shu jumladan 5 trln so'mlik korporativ obligatsiyalar chiqarilishi hisobiga qo'shimcha investitsiyalar jalb etilishi belgilangan[19]. Biroq, bozordagi hajmlarning asosiy qismi davlat obligatsiyalari va an'anaviy korporativ obligatsiyalarga to'g'ri keladi.

2024-yil 26-iyulda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan "Islom moliyasiga oid xizmatlarni ko'rsatish tartibi to'g'risida"gi nizam №3536-son bilan ro'yxatdan o'tkazilgan[20]. Bu hujjat banklarning murobaha, ijara va boshqa islomiy operatsiyalarini amalga oshirishiga ruxsat berdi. Ammo sukuk emissiyasini tartibga soluvchi maxsus normativ hujjat hali ishlab chiqilmagan.

O'zbekiston bank sektorida emissiya faoliyati asosan davlat aksiyalari va obligatsiyalar orqali amalga oshiriladi. Tijorat banklari tomonidan chiqariladigan qimmatli qog'ozlar hajmi jami bozor hajmining 15-20% ni tashkil etadi[21]. Islom moliyasi asosida faoliyat yuritayotgan moliyaviy institutlar soni 10 taga yetgan bo'lsa-da[22], ularning qimmatli qog'ozlar bozorida emissiya faoliyati deyarli yo'q.

5. Islom moliyasi instrumentlarini joriy etishda mavjud muammolar va cheklovlar

SWOT-tahlil asosida quyidagi zaif tomonlar va tahdidlari aniqlanadi:

Zaif tomonlar:

- Qonunchilik bazasining yetishmovchiligi: sukuk ta'rifi qonunchilikda yo'q, Shariah kengashi instituti faqat 2026-yildan boshlab shakllanmoqda[3];
- Moliyaviy savodxonlikning pastligi: aholining 68 foizi diniy e'tiqodi sababli an'anaviy bank xizmatlaridan foydalanishni xohlamaydi, biroq islom moliyasi mahsulotlari haqida yetarlicha ma'lumotga ega emas[23];
- Maxsus kadrlar yetishmovchiligi: islom bankchiligi bo'yicha malakali mutaxassislar kam[24].

Tahdidlar:

- Qonunchilik va reglamentativ bazaning to'liq yetishmasligi investitsiyalar jalb etishni qiyinlashtiradi;
- Bozorda raqobatning kuchayishi va an'anaviy banklarning islomiy "darcha" yaratishdagi texnologik cheklovlari[25].

6. Islom moliyasi asosida emissiya faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari

O'zbekiston banklarining emissiya faoliyatini islom moliyasi asosida rivojlantirish quyidagi strategik yo'nalishlarni o'z ichiga olishi lozim:

Birinchidan, kapital bozorini diversifikatsiya qilish. An'anaviy obligatsiyalarga qo'shimcha ravishda sukuk, mudaraba va mushoraka sertifikatlarini joriy etish orqali investorlar segmentini kengaytirish.

Ikkinchidan, xalqaro moliyaviy bozorlar bilan integratsiyalashuv. Malayziya, BAA va Pokistondagi hamkorlar orqali xorijiy investitsiyalarni jalb qilish. 2026-yil fevraldagi uchrashuvda Pokiston va Quvayt vakillari bilan sukuk emissiyasi bo'yicha ekspert tajribasini almashishga kelishilgan[4].

Uchinchidan, institutsional infratuzilmani takomillashtirish. Markaziy bank va tijorat banklarida Shariah kengashlarini tashkil etish, AAOIFI va IFSB standartlarini milliy qonunchilikka integratsiya qilish.

Huquqiy mexanizmlar:

1. "Qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risida"gi Qonunga sukukni alohida moliyaviy instrument sifatida kiritish. Sukukning ta'rifi, turlari (ijara, mudaraba, mushoraka, wakalah) va emissiya tartibi belgilanishi lozim[26].
2. SPV (Maxsus maqsadli vositachi) institutini joriy etish. SPV emitent va investor o'rtasida vositachi sifatida sukukga asos bo'lgan aktivlarni ushlab turadi va daromadlarni taqsimlaydi[27].
3. Shariah kengashining vakolatlarini kuchaytirish. Kengash sukuk emissiyasining har bir bosqichida — aktivlar tanlash, shartnoma tuzish va daromad taqsimlashda — shariatga muvofiqlikni ta'minlashi kerak[28].

Moliyaviy mexanizmlar:

- **Ijara sukuk:** bank o'z mulkiga kiruvchi binolar, texnika yoki infratuzilma obyektlarini SPV orqali sotib olib, ularni ijara shartnomasi asosida investorlarga taqdim etadi. Ijara to'lovlari investorlarga daromad sifatida taqsimlanadi[29].
- **Mudaraba sukuk:** bank loyihani boshqaruvchi (mudarib) sifatida investorlarning mablag'larini jalb qiladi. Loyiha foydasidan ma'lum ulush investorlarga to'lanadi, zarar esa investorlarning investitsiya hajmiga proporsional ravishda taqsimlanadi[30].
- **Mushoraka sukuk:** bank va investorlar undi-shudli korxonani tashkil etishda ishtirok etadilar. Foyda ulushlarga bog'liq ravishda taqsimlanadi[31].

Iqtisodiy samaradorlik jihatidan islomiy emissiya faoliyati banklarning kapital yetarliгинi oshirish, yangi mijozlar segmentini jalb qilish va 5 mlrd dollargacha qo'shimcha investitsiyalarni mamlakat iqtisodiyotiga kiritish imkoniyatini beradi[32].

Xulosa va takliflar

O‘zbekistonda banklarning emissiya faoliyatini islom moliyasi tamoyillari asosida rivojlantirish — nafaqat zamonaviy iqtisodiyot talabi, balki mamlakatdagi moliyaviy inklyuzivlikni oshirishning strategik vositalaridan biridir. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, sukuk, mudaraba va mushoraka kabi instrumentlarning joriy etilishi an’anaviy foizli (ribo) qimmatli qog‘ozlardan tiyilayotgan aholining 68 foizini o‘z ichiga olgan qatlamning "yostiq ostidagi"(bo‘sh mablag‘larini) iqtisodiy aylanmaga jalb qilish imkonini beradi. Buning uchun "Qimmatli qog‘ozlar bozori to‘g‘risida"gi qonunni takomillashtirish, banklarda Shariat kengashlari va SPV institutlarini tashkil etish, hamda xalqaro standartlarni (AAOIFI, IFSB) milliy qonunchilikka integratsiya qilish zarur. Ushbu mexanizmlarning yo‘lga qo‘yilishi banklar kapitalining barqarorligini ta’minlash bilan birga, iqtisodiyotning real sektoriga 5 mlrd dollargacha qo‘shimcha investitsiyalarni jalb etish uchun poydevor yaratadi.

Takliflar:

- "Qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risida"gi Qonunga sukukni kiritish bo'yicha qonun loyihasini ishlab chiqish;
- Markaziy bank va tijorat banklarida Sharia kengashlarini tashkil etish;
- Davlat sukukini sinov emissiyasini amalga oshirish;
- Malayziya va BAA tajribasini o'rganish bo'yicha o'quv dasturlarini joriy etish;
- Islom moliyasi bo'yicha moliyaviy savodxonlikni oshirish dasturini qabul qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. *Islamic Finance Development Report 2024*. Islamic Research and Training Institute (IRTI). — P. 12. // <https://www.irti.org>
2. "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga O'zbekistonda islomiy bank faoliyatini joriy qilishga qaratilgan qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish to'g'risida"gi Qonun, 2026-yil 27-mart. // <https://kun.uz/48644252>
3. Turdaliyev A. O'zbekistonda islomiy banklar uchun litsenziyalash joriy etiladi. // Kun.uz, 2025-yil 16-sentabr. — <https://kun.uz/95881881>
4. O'zbekiston Pokiston va Quvayt ishtirokida islomiy qimmatli qog'ozlarni chiqarishi mumkin. // Spot.uz, 2026-yil 5-fevral. — <https://www.spot.uz/oz/2026/02/05/islamic-securities/>
5. Rouz P. *Bankovskiy menedjment*. — M., 1995. — S. 45-52.
6. Mirkin Ya.M. Institutsional'nye i regional'nye izmereniya rynka. // *Rynok tsennykh bumag*, 2001, №5. — S. 100.
7. Iqbal Z., Mirakhor A. *An Introduction to Islamic Finance: Theory and Practice*. John Wiley & Sons, 2011. — P. 134-138.
8. AAOIFI. *Shari'ah Standards*. Manama, Bahrain, 2020. — Standard No. 17: Investment Sukuk. — P. 458-470.
9. IFSB. *Guiding Principles on Sukuk Market Development*. Kuala Lumpur, 2019.
10. Nosirov E.I. Qimmatli qog'ozlar bozorida tijorat banklarining rolini oshirish masalalari: Avtoreferat i.f.n. — T., 2003. — 5 b.

11. Yuldashev F.M. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalarini faollashtirish masalalari: Avtoref. i.f.n. — T., 2003. — 4-5 b.
12. Xamidulin M.B. Razvitie finansovogo mexanizma korporativnogo upravleniya: Iqt. fan. dok. dissertatsiya avtoreferati. — Toshkent, 2008. — 37 b.
13. Basel Committee on Banking Supervision. *Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring*. Bank for International Settlements, 2010.
14. Usmonov S. *Islom moliyasi asoslari*. Toshkent, 2022. — B. 45-52.
15. Bursa Malaysia. *Sukuk Market Report 2024*. Kuala Lumpur, 2024.
16. DIFC. *Islamic Finance Legal Framework*. Dubai, 2023.
17. Turkish Capital Markets Board (SPK). *Communiqué on Sukuk*. Ankara, 2022.
18. El-Gamal M.A. *Islamic Finance: Law, Economics, and Practice*. Cambridge University Press, 2006. — P. 215-220.
19. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kapital bozori va moliyaviy aktivlar aylanmasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni, 2024-yil 27-dekabr. // <https://www.lex.uz>
20. "Islom moliyasiga oid xizmatlarni ko'rsatish tartibi to'g'risida"gi Nizom, 2024-yil 26-iyul, №3536. // <https://innoist.uz/index.php/ist/article/download/600/596/1591>
21. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. *Bank tizimini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari*. Toshkent, 2024. — B. 23.
22. *Innovations in Science and Technologies* jurnali. "O'zbekistonda islom moliyasini joriy etish zaruriyati". 2025-yil, fevral. — <https://innoist.uz/index.php/ist/article/download/600/596/1591>
23. BMT Taraqqiyot dasturi so'rovnomasi, 2024-yil.
24. Cyberleninka. "O'zbekistonda islom banklarini tashkil etish va rivojlantirish imkoniyatlari". — <https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbekistonda-islom-banklarini-tashkil-etish-va-rivojlantirish-imkoniyatlari>
25. Cyberleninka. "O'zbekistonda islom banklarini tashkil etish..." maqolasidan.
26. Jobst A.A. et al. Islamic bond issuance: What sovereign debt managers need to know. // *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 2008. — Vol. 1, No. 4. — P. 330-344.
27. El-Gamal M.A. *Islamic Finance...* — P. 215-220.
28. "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga..."gi Qonun, 2026-yil 27-mart.
29. Abduh M., Chowdhury N.T. Islamic capital market: Growth, structure and challenges. // *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, 2012. — Vol. 8, No. 3. — P. 1-15.
30. Iqbal Z., Mirakhor A. *An Introduction to Islamic Finance...* — P. 145.
31. Maghyereh A.I. et al. Islamic capital market development. // *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, 2019. — Vol. 15, No. 2. — P. 78.
32. Gazeta.uz. "Islom moliyasi to'g'risidagi qonun loyihasi tayyor", 2024-yil 20-may. — <https://www.gazeta.uz/oz/2024/05/20/islam-banking/>